

Wespvinders (Sesiidae)

Foto en tekst; Marianne Vos-Jaspers

Ze hebben hun naam niet gestolen, want wie voor de eerste keer een wespvlinder ziet, zal niet meteen aan een vlinder denken, maar eerder aan een wesp. De combinatie van het harige, smalle lijfje met de dwarsbanden en de vrijwel geheel transparante vleugels, zet de waarnemer gemakkelijk op het verkeerde spoor.

Van de 1400 soorten die beschreven zijn, komen er in ons land dertien voor. De verzamelnaam luidt wespvlinders (Sesiidae), maar ze worden ook wel aangeduid als glasvlinders. Het zijn dagactieve nachtvlinders, die voornamelijk in de vroege ochtenduren gezien worden als ze zich op een zonnig plekje opwarmen. De rupsen en poppen kunnen ernstige schade berokkenen aan economisch belangrijke gewassen zoals bijvoorbeeld fruitbomen en bessenstruiken.

Bestudering van de levenscyclus van deze insectengroep door zowel enthousiaste leken als entomologen, strandde in het verleden meestal door het gebrek aan informatie en studiemateriaal. Ook feit dat de rupsen in het verborgene leven, was een grote belemmering voor gedegen onderzoek.

Door feromonen te analyseren en synthetisch na te bootsen, is zowel bestrijding bij fruitbedrijven, als betrouwbare inventarisatie en studie naar de levenscyclus mogelijk geworden. Zelfs bij het gebruik van een minieme hoeveelheid lokstof in een feromonenvaak komen mannelijke wespvlinders in actie om de bron van de onweerstaanbare geur te bezoeken. Iedere soort wespvlinder heeft haar eigen geur en het feit dat alleen mannetjes van die specifieke soort reageren, toont aan hoe betrouwbaar de synthetische feromonen zijn. Door middel van deze methode kunnen veel dieren gevangen worden zonder een dodelijk contactmiddel te gebruiken. Entomologen en andere geïnteresseerden gebruiken

de feromonenvallen om vast te stellen welke genera en hoeveel individuen in een gebied voorkomen. Inmiddels staat vast dat veel soorten in grotere getale voorkomen en meer verbreid zijn, dan voorheen werd aangenomen.

Enkele wespvlinders hebben één specifieke waardplant, waaronder de zeer zeldzame Schijn-wolfsmelkwespvliinder (*Chamaesphacia empiformis*), die uitsluitend Cipreswolfsmelk als waardplant heeft. Door het zeldzamer worden van deze plant dreigt ook de vlinder uit ons land te verdwijnen. Een soort die er veel op lijkt is de vrij algemene Wolfsmelkwespvliinder (*Chamaesphacia tenthrediniformis*), waarvan de rupsen op alle soorten heksenmelk leven. Ook de Wilgenwespvlinder (*Synanthedon formicaeformis*) is een voorbeeld van soorten die meerdere planten uit hetzelfde geslacht accepteren.

De vrouwtjes zetten hun eitjes afzonderlijk af op zorgvuldig gekozen, beschadigde plekken op de waardplant. Houtgebonden soorten zoeken daartoe naar geschikte plekjes op een stam of twijg. Wespvlinders die kruidplanten prefereren, zoeken naar beschadigingen op plantenstengels of op gallen. Als de rupsen uitsluipen kruipen ze dankzij de beschadiging moeiteloos in de waardplant waar ze hun verdere rupsen- en popstadium doorbrengen. De rupsen graven tunneltjes in de stam, twijg, stengel of gal en tevens maken ze een extra tunnel richting buitenzijde van hun verblijf. Door een flinterdun laagje plantenmateriaal intact te laten, duidt aan de buitenzijde niets op hun aanwezigheid. De ontwikkeling van eitje tot vlinder duurt bij de meeste houtbewoners drie tot vier jaar, bij soorten van kruidplanten slechts een jaar.

Kort voor de transformatie tot vlinder verplaatsen de poppen zich via de extra tunnel naar de uitgang, bijten het dunne wandje stuk en kruipen naar buiten. Het poppenhuidje scheurt open en ze beginnen aan hun nieuwe levensfase als wespvlinder.